СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 213. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 14-го ВЕРЕСНЯ 1948.

No. 213. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, SEPTEMBER 14, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen {4-0807 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

КОМУНІСТИ ОРГАНІЗУЮТЬ ТРЕТІЙ РОБІТНИЧИЙ ФРОНТ

Ню Йорк, 12 вересня. — Комуністична партія робить тепер зусилля зорганізувати третю федерацію праці з розбитих нею робітничих юній, приналежних до Американської Федерації Праці й Конгресу Індустріяльних Організацій. Оці інформації оприлюднив Майкел Квил, міжнародний предсідник Юнії Транспортових Робітників. У розмові з кореспондентами він точно розповів свій досвід з комуністами в робітничих справах і заявив, що комуністам зовсім не залежить на долі робітників ані на долі юнії, тільки на їхніх впливах в юніях для політичних цілей. Квил зійшовся з комуністами ще перед 14 роками, коли організувалася юнія Транспортових Робітників. Він самий не був комуністом, одначе співпрацював з ними для добра робітників. З часом він переконався, що комуністична кліка понаставляла своїх попихачів у впливових відділах і зовсім не рахувалася з урядом юнії. У такий спосіб самий Квил опинився у комуністичній неволі, а коли він це зрозумів, почав безоглядну боротьбу проти їхнього панування. Заки ще до того дійшло, з ним переговорював Вилйем Фостер, предсідник Комуністичної партії в справі підтримки для Генрі Волеса. Коли Квил заявив, що треба наперед порозумітися з Филипом Мореєм, предсідником Конгресу Індустріяльних Організацій, Фостер сказав йому що на це нема часу, а зрештою він не інтересується ні АФП ні КІО, а має створити третю робітничу федерацію. Головними юніями, які мали б дати підтримку для третьої федерації, мала б бути Юнія Транспортових Робітників, Краєва Морська Юнія й Юнайтед Електрікал Воркерс, заявив Квил. У цій справі стали до співпраці з Фостером Джан Санто, який призначений на депортування, й Доґлес Мек Маґен, скарбник Юнії Транспортових Робітників.

ЕКСПЕРТИ СТВЕРДЖУЮТЬ ШКІДЛИВІСТЬ ЗАКОНУ ТЕФТА-ГАРТЛІЯ.

Вашингтон. — Двадцять девять визначних знавців промислових відносин видали одноголосний звіт зі своїх студій над діянням робітничого закону Тефта-Гартлія. Згадані знавці перевели студії на доручення Краєвого Товариства Плянування й зосередили свою критику закону до 8 точок. Найголовніше недомагання закону таке, що він вводить третю силу під час переговорів для наладнання непорозумінь між господарями та наємцями, а саме представників уряду. Досі обі спорючі сторони рахували тільки на власні сили й тому їм лекше було знайти спільну підставу до переговорів, сказано в звіті. Коли приходило до складання контракту, тоді менше часу витрачувано на його заключення ніж тепер, і обі сторони вірно його дотримували.

45 БІЛЬЙОНІВ У НАСТУПНІМ БУДЖЕТІ.

Вашинґтон, — Найбільший прелімінар федеральних видатків під час мира передбачений на рік 1950, як про це звідомляють високі урядовці. Прелімінар буджетових видатків, зладжений для вжитку найближчого конгресу за авторизацією президента Трумана, передбачує суму $45,000,000,000. Видатки перевищають приходи на $4,000,000,000. Коли буджетовий прелімінар буде предявлений, тоді конгрес буде приневолений поробити деякі ощадності або мусітиме наложити нові податки. Урядовці кажуть, що прелімінар зладили експерти і він не має нічого спільного з виборами. Президент Труман, на підставі закона, предявить, буджет конгресові ще в грудні, отже перед тим, заки зідеться нововибраний конгрес у січні 1949 року.

РОСІЯ ДІСТАЛА АТОМОВУ ТАЙНУ ПІД ЧАС ВІЙНИ.

Вашинґтон. — Конґресові дослідники шпигунських затій заявляють, що вони певні того, що советські шпиги дістали деякі подробиці з атомової тайни ще під час війни. Це виявив на тайнім засіданні комісії неамериканських діянь конґресмен Ричард Б. Вейл. Він каже, що один з високих офіцирів звідомив про це особисто президента Рузвелта, а потім президента Трумана. Здогадуються, що цим офіциром був лютенант-ґенерал Леслі Р. Ґровс, який був головою проєкту Манґатан, що займався виробом атомової бомби під час війни.

МИС І МИСИС АМЕРІКА З 1948 Р.

У неділю 12 вересня переведено вибір „панни Америки" з поміж красавиць, які перебували на літніх купелях в надморськім ресорті Атлантик Ситі, у стейті Ню Джерзі. Зпоміж 55 кандидаток знавці вибрали Бітріс Шап, з місцевости Гопкінс, у стейті Минесота. Є це 18-літня брунетка. В нагороду вона дістане стипендію на університетські студії в сумі $5,000, автомобіль, вартости $8,000, а різні купецькі фірми предявили їй контракти для розголосу їхніх виробів. Мис Амеріка не курить ані не вживає алькогольних напитків.

У надморській купелевій місцевості Асбері Парк, теж у стейті Ню Джерзі, вибрано „паню Америку" зпоміж 27 кандидаток краси, які перебували там на купелях. Нею є 21-літня пані Марія Стромайер з Филаделфії. Вона бездітна блондинка. Обі красуні перейшли церемонію „коронації" після вибору.

ВІЗНИКИ В НЮ ЙОРКУ ВЕРТАЮТЬСЯ ДО ПРАЦІ.

Ню Йорк. — Майже 5,000 візників вантажних авт з відділу 282 Юнії Візників, які вийшли на страйк для підтримки відділу 807, вернулися до праці в понеділок, заки ще члени від 807 підписали новий контракт. Страйкарі мають дістати 15 центів підвишки на годину, а власники запізвали юнію за відшкодування у висоті $3,000,000 бо страйк був незаконний.

Департамент стейту студіює безупину звіти з Берліна

Вашингтон, 12. вересня. — Урядовці департаменту стейту зійшлися в неділю перед полуднем, щоб перестудіювати найновіші вісті з Берліна і щоб бути готовими на всяку можливість. Опісля цілий день поодинокі урядовці перечитували нові звіти і порозумівалися між собою. З дотеперішньої поведінки найвищих урядовців не можна зрозуміти, чи вони вже рішилися на якийсь рішальний крок на випадок необхідности. Панує здогад, що над цим дальше ведеться дискусія між представниками Злучених Держав, Англії й Франції, бо секретар стейту Джордж К. Маршал відбуває дальші конференції з британським амбасадором сер Оливером Франксом. Поінформовані кола твердять, що Америка сама не зробить жадного кроку без згоди Англії й Франції. З огляду на безупинні вісті, наче б Західні дипломати в Москві мали зажадати від Сталіна одвертої гри в справі Берліна, досі нема жадних звідомлень, щоб таке жадання було поставлене Сталінові. Тому теж і поголоски, наче б Західні держави мали предявити Обеднаним Державам до вирішення справу Берліна, є передчасні. Що ця справа набирає значення важливої кризи, пізнати з того, що адмірал Ричард Л. Конолі, головний командант американської фльоти Східного Атлантику й Середземного моря, приїхав до столиці й тут переведе тиждень часу на нарадах.

Конференції з сенатором Ванденберґом.

Секретар стейту Маршал перевів низку конференцій з сен. Артуром Г. Ванденберґом, головою сенатської комісії закордонних справ і визначним членом Республиканської партії. Ванденберґ ще в пятницю оприлюднив заяву, що в справі Берліна нема непорозуміння між урядом і Республиканською партією і що в цій справі, як і в інших справах американської закордонної політики, панує між американцями однодушність, не зважаючи на взаємну критику в справі закордонної політики між обома партіями.

УКРАЇНКА ЗІ СКИТАЛЬЩИНИ ГОВОРИТИМЕ ПО РАДІО

Ню Йорк. — Наталя Коваль, українська студентка, яка приїхала в Злучені Держави перед півроком стараниям Комітету Допомоги Студентам з Ґайдельберґу, говоритиме по радієвій сітці WCBS (Колумбія Бродкестинґ Систем) у вівторок, 14. вересня в год. 9. ввечір. Її поява буде передана теж і по телевізії. Авдиція відбудеться під опікою програми „Ві, ди Піпл" і обійме цілу територію Злучених Держав від океану до океану.

Офіціяльне встановлення ІРО

Женева, Швайцарія, 13. вересня. — Сьогодні тут починається засідання Генеральної Ради Міжнародної Організації для Збігців (ІРО), що формально започаткує діяльність цеї організації, закінчуючи тимчасову працю її Підготовчої Комісії, що проіснувала та виконувала працю цеї організації протягом 21 місяців. Офіціяльне встановлення ІРО є вже можливе тепер, як її конституцію підписала потрібна кількість 15 членів-держав. Членами цеї організації є: Австралія, Бельгія, Велика Британія, Голландія, Данія, Домініканська Республіка, Злучені Держави Америки, Ісляндія, Канада, Китай, Ґватемаля, Люксембурґ, Нова Зеляндія, Норвегія і Франція. Загально вважається, що рівночасно з офіціяльним встановленням ІРО скріпиться теж її діяльність для опіки над скитальниками, головно щодо їх переселення на постійне.

БРИТАНСЬКА АВІЯЦІЯ МОБІЛІЗУЄ ДОБРОВОЛЬЦІВ.

Лондон, 13. вересня. — У великій Британії згадують тепер восьму річницю „битви за Британію", що її з таким героїзмом зведено проти гітлерівської „Люфтваффе". З тої нагоди міністер Роел Ер Форс звернувся до молодих британців зі закликом за добровольцями для поповнення авіяції.

ТЕПЕР УЖЕ ВСІ ТАКІ БУДУТЬ.—В липні цього року уряд СССР видав „указ" на підставі якого обтяжується неімовірно високими податками всіх селян, зокрема тих, що ще не вступили до колгоспів. Це відноситься головно до новозахоплених областей Західної України. Податки, це тільки додаток до інших терористичних заходів, при допомозі яких Совети жорстоко експлуатують поневолене населення України. В цілій Україні тепер уже всі будуть однаково обідрані, босі і голодні та знесилені, як ці „щасливі" колгоспники села Великих Хуторів на Вінничині, що їх видно на фотографії.

ТРИ БЮРА З.У.А.Д.К. У ФРАНЦУЗЬКІЙ ЗОНІ

Филаделфія, 13. вересня. — З канцелярії ЗУАДКомітету повідомляють, що згідно з інформаціями европейського директора ЗУАДКомітету, адв. Романа І. Смука, французькі окупаційні власті в Німеччині в останньому дали дозвіл на відкриття трьох бюр ЗУАД Комітету в їх окупаційній зоні. Вже пороблено відповідні заходи для використання цього дозволу. Бюра ЗУАДКомітету у французькій зоні, залежні від головної европейської квартири ЗУАДКомітету під керівництвом адв. Смука, будуть безпосередньо адміністровані д-ром Кальбою, що має на це відповідний дозвіл від французьких властей. В бюрах буде затруднено 25 осіб.

ЗНОВУ БОЛЬШЕВИЦЬКА ЛАЙКА НА ПРОФ. МАНІНҐА ЗА „ІСТОРІЮ УКРАЇНИ".

Видана стараниям Українського Народного Союзу „Ди Сторі оф Юкрейн" професора Кларенса А. Манінґа, вже нераз виводила з рівноваги советських „вчених", що свого часу. обіцяли „вибити зуби" проф. Манінґові за цю книгу. Чергову лайку на проф. Манінґа за цю його історичну працю подибуємо в київському журналі „Сучасне і Майбутнє", в якому проф. Петрівський накидується на автора „Ди Сторі оф Юкрейн", визиваючи його „фашистом", „наклепником" та „фальсифікатором".

ЛОТИШІ СТВОРИЛИ СВОЮ НАЦІОНАЛЬНУ РАДУ.

Майже рівночасно з Українською Національною Радою повстала теж Лотиська Національна Рада, як про це повідомляє фюртський „Час" за газетою „Ім Авсленд". Перша сесія цеї Ради відбулася в Еслінґені над Некаром. До неї входить 55 делегатів від усіх лотиських політичних партій та громадських організацій. На першій сесії вибрано Екзекутиву з 9 осіб. Завданням цеї Екзекутиви є „боротися за визволення Латвії у співпраці з лотишськими дипломатичними представництвами в західних країнах".

„БРОНЕТАНКОВИЙ ДЕНЬ" В СОВЄТАХ.

Москва, 13. вересня. — Совєтський Союз обходив вчора „день бронетанка", відзначаючи його, як і всі інші дні, великими портретами Сталіна в газетах та на мурах міст. З цеї нагоди видано цілий ряд наказів дня, в яких вихваляється, що совєтські танки є найліпші в світі.

СЕСІЯ БРИТАНСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

Лондон, 13. вересня. — Британський парлямент зійдеться сьогодні на коротку надзвичайну сесію,ціллю якої є запевнення здійснення п'ятирічної урядової програми щодо націоналізації важкої індустрії.

НЕВДАЛА БОЛЬШЕВИЦЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В БЕРЛІНІ

Берлін, 13 вересня. — У відповідь на імпозантну протибольшевицьку демонстрацію населення Берліна, в якій взяло участь понад 300,000 осіб минулого тижня, Совєти і їх німецькі п'ятиколонники намагалися зорганізувати вчора відповідну проти-демонстрацію, використовуючи до цього з'їд т. зв. жертв фашизму. Проте, демонстрація, що відбулася в Люстґартен, закінчилася повним неуспіхом, бо большевикам пощастило зібрати не більше 80,000 людей, але й ті реагували „холодно" на всі „пламенні" заклики комуністичних провідників та совєтських генералів, що підбурювали проти західних союзників. Ген. Клей був видав наказ американським властям в нічому не турбувати демонстрантів, але теж не допустити до будьяких заворушень та виступів, чи то проти західних союзників, чи проти самих німців. В тій цілі по вулицях американського сектора патролювали сильні відділи західно-німецької поліції, як теж американські танки та понад 600 американських військових полісменів. Під час демонстрації виступали цілий ряд бесідників, між ними й представники совєтського управління, але жоден з них не потрапив викликати серед товпи „ентузіязму", хоча в тій цілі спроваджено комуністів з цілої совєтської зони та ще й пиво їм задармо давали. Вважається, що ніщо не могло краще виявити непопулярність Совєтів в Німеччині та відсутність для них всякої піддержки з боку німців, як виявила власне ця зорганізована ними демонстрація.

ЗАПОВІДАЮТЬ ДАЛЬШІ ПЕРЕГОВОРИ В МОСКВІ.

Москва, 13 вересня (АП).— З добре поінформованих джерел тут заявляють, що протягом цього тижня мали б знову відбутися в Кремлі наради між західними дипломатами і совєтськими представниками в справі валюти в Берліні і її спільної контролі та в справі совєтського перервання блокади міста. Відповідну заяву зложив дипломатичний дорадник французького військового губернатора Німеччини, що тепер приїхав до Москви. Як відомо, військові губернатори Німеччини не могли договоритися в справі подробиць та практичного здійснення цього пляну і тому справу знову передано дипломатам в Москві. В Лондоні й Вашинґтоні відбулися відповідні наради в справі дальших інструкцій дипломатам в Москві.

НІМЦІ ОСТЕРІГАЮТЬ ЗАХІДНИХ СОЮЗНИКІВ ПРОТИ СОВЄТІВ В БЕРЛІНІ.

Діссельдорф, Німеччина, 13 вересня. — В цьому місті відбувається конгрес німецької Соціял-демократичної партії і на ньому вчора відчитано послання керівника цеї партії, д-ра Курта Шумахера. Він остерігав західних союзників проти прийняття виданої Совєтами марки як єдиної валюти в Берліні, що в майбутньому могло б заважити на повній совєтській контролі цього міста. Шумахер домагався теж точного розмежування повновластей між німецьким самоуправлінням та окупаційними властями і заявив, що встановлена західно-німецька держава готова приступити до европейської федерації.

СОВЄТСЬКА ЗЕНІТНА АРТИЛЕРІЯ ЗАГРОЖУЄ АМЕРИКАНСЬКОМУ ТРАНСПОРТОВІ.

Берлін, 13 вересня (ЮП). — Американські пілоти, що вчора брали участь в повітряному постачанні продуктів до бльокованого Совєтами Берліна, стверджують, що власне в повітряному коридорі зі заходу до Берліна Совєти вважали за відповідне переводити „вправи" своєї зенітної артилерії в загрозливому малому віддаленні від американських літаків. Теж совєтські боєві літаки знову загрожували американському транспортові. З американського боку цему не приділюється тепер більшої уваги.

ЧОТИРО-ДЕРЖАВНА КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ ІТАЛІЙСЬКИХ КОЛОНІЙ.

Париж, 13 вересня.— Сьогодні тут починається конференція представників чотирьох великодержав в справі колишніх італійських колоній. В конференції візьмуть участь новий французький міністер закордонних справ Роберт Шуман, британський державний секретар Гектор МекНіл, американський амбасадор Люіс В. Доґлес та совєтський заступник міністра закордонних справ Андрей Віщінський. В дипломатичних колах висловлюється сумнів і песимізм щодо можливостей успіху конференції ще заки вона почалася.

КЕЇЛЬ СТВОРИВ НОВИЙ УРЯД ФРАНЦІЇ.

Париж, 13 вересня (Ройтер). — Минулої суботи Генрі Кеїль створив новий уряд Франції, одержавши потрібну заяву довіря в парляменті. Сам Кеїль, крім премієрства, перебрав теж міністерство фінансів, на якому і провалилися попередні уряди. Попередній премієр Андре Марі іменований заступником премієра, Роберт Шуман перейняв міністерство закордонних справ, а Поль Рамадіє іменований міністром оборони.

ЗНОВУ ВБИТІ Й РАНЕНІ В ЄРУСАЛИМІ.

Єрусалим, 13 вересня. — В Палестині формально триває встановлене ООД примир'я, але на практиці там далеко від миру. Вчора від стрілів далекобійної арабської артилерії згинуло в Старому Місті Єрусалиму десять цивільних ізраїльців й один вояк, а 24 були поранені.

ІНДІЯ РЕКЛЯМУЄ СВОЇ ПРАВА ДО ҐАЙДЕРАБАДУ.

Ню Дельгі, Індія, 13 вересня. — Індійський уряд видав вчора заяву, в якій стверджеджує свої права до князівства Ґайдерабад, але рівночасно заперечуючи повідомлення агенції Ґайдерабаду з попереднього дня про наїзд на цю провінцію.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НЕ ДАТИ АМЕРИКАНЦЯМ ЗАБУТИ!

Довголітній совєтофіл, д-р Френк Кінґдон, радіє, що Злучені Держави признали право азилю Оксані Косенкіній. Пише, що демократії завжди покриваються славою, коли дають приют жертвам тиранії. Він ще пише, що коли ми здраматизували подію з Косенкіною, нам треба не забувати теж і за сотні тисяч скитальців, що є в Німеччині та які теж не можуть вертати на свої землі, бо їх там ждали б муки і смерть. Пригадка ця добра і актуальна, звернена в бік вашингтонського уряду, щоби не зволікав з допущенням до Америки хоч тих 205,000 скитальців, яких ухвалений конґресом закон дозволяє допустити.

Трагічну подію з Косенкіною ми взагалі не повинні забути, читаємо в газетах. Чому саме? Відповідь на це теж цікава.

Отже стверджується, що в Совєтах діються страшні речі від самого початку заіснування комуністичної влади в Росії. Про це є багато матеріялу в знаменитих книжках Юджіна Лайонса, Генрі Чемберлина, чи Дейвида Далина, одначе між американцями є мало таких, щоб ці книжки, чи їм подібні, читали. Через це видавці книжок, у яких змальовувано життя в Совєтах в неґативному світлі, не робили на таких книжках інтересу. Зате таку книжку, як „капіталіста" та американського амбасадора Джозефа Дейвиса, що була повна нісенітниць та неправди про Совєти, розхоплювано з великою вибратою гропа. Перелом зробила щойно книжка Віктора Кравченка „Я вибрав свободу", що довго вміщалась на лісті тих книжок, що їх найбільше купують.

В часі війни американці прямо не мали змоги почути щось злого про Совєти і не були б дуже цікаві пізнати правду про них і по війні, як би не крайня кремлівська нахабність й аґресивність та постійні атаки Москви на мирну політику Злучених Держав та американські цілі й ідеали. Навіть у тих обставинах американці були б ще дурили себе далі, що може відносини таки згодом поправляться, особливо, коли б Совєти дещо попускали в міжнародних переговорах. Одначе стався випадок, який виявив американцям деяку правду про совєтський режим краще, ніж це могли зробити досі видані книжки про совєтську неволю, чи тисячі статтей по газетах і журналах. Щойно він отворив їм очі.

Цей випадок стався з Оксаною Косенкіною. Поведення совєтських представників та енкаведистів з нещасливою жінкою на американській землі, потрясло серцями й умами американців. Трагічний скок Косенкіної з третього поверха совєтського консуляту в Ню Йорку відбився широчезним відгомоном по цілій країні, по всій американській пресі й щойно тоді багато американців дійсно відчули й зрозуміли, чому там в Европі є сотні тисяч скитальців, які є безкомпромісовими ворогами кремлівського тоталітаризму та московського імперіялізму, та чому вони не хочуть вертати „на родіну".

Тепер іде про те, щоб ці речі скоро не призабулись. Випадок з Косенкіною показав американцям наглядно, яким є совєтський режім, якою є влада Сталіна. Це повинно залишитись в їх памяті, не зважаючи на „надії" чи „настрої", що їх може викликувати ця чи друга вістка, що взаємовідносини між урядами Злучених Держав і СССР „поправляються".

До чого повинно змагати шкільне виховання?

Федеральне Бюро Виховання у Вашингтоні подає, що в новім шкільнім році запишеться близько 32,000,000 молоді до елементарних і вищих шкіл і стверджує, що це небувалий поступ.

Число шкільних дітей збільшилосяваслідок зросту числа народин від часу війни і після війни. Безпосередньо перед війною кількість уродин постійно падала й тоді здавалося, що Америка стане країною постарілих людей. Тепер цей стан несподівано змінився. Отже йде до ліпшого під цим оглядом. Одначе сама кількість дітей ще не вказує на загальне поліпшення шкільного діла, в якому є різні недомагання, на які треба звернути увагу.

Спершу зробім перегляд шкіл, у яких діти записані. Із загаданих 32,000,000 учнів 22,797,000 припадає на елементарні школи, 6,270,000 на середні школи („гай скул"), а 2,500,000 на колегії й університети. Зріст числа дітей в елементарних школах виносить 760,000 понад минулий шкільний рік, а число учнів в колегіях остане незмінене. Замітне при тому те, що кількість ветеранів, які записалися о університетів, впала на 100,000, хоч сама кількість студентів не зменшилася. Коли в числі учнів нема важливих перемін, то пересічний громадянин мало цікавиться іншими проявами, звязаними зі шкільним вихованням, а на які мусять звертати увагу фахові виховники.

Одною з головних таких справ є виховання нових учителів. Якщо відповідна кількість студентів колеґій не схочуть вибрати собі учительського звання за свою професію, школа не осягне своєї цілі. Найбільша недостача відповідних учительських сил дається вічувати в елементарних школах. Якщо ж дітвора в самих початках не буде мати правдивих виховників, не буде кому підшукати і розвинути в дітвори талантів і нація як ціле не буде мати потрібного числа кандидатів на всілякого роду фахівців і науковців.

Другою важливою недостачею в шкільному ділі є брак будинків для приміщення елементарних шкіл, хоч є теж і недостачі в приміщенні середніх і вищих наукових установ. У колегіях дається відчувати брак будинків для лябораторій і машин чи приладів для науки. Над цим передумують управи міст і управляючі тіла університетів та колегій. Це справа фінансова й тому часто йдуть зазиви до бизнесменів-філянтропів в справі допомоги для поширення шкільних будинків.

Та понад згадані досі справи найважнішою є система науки у школах. Цю справу передумують фахові виховники, теоретичні дослідники та громадські діячі. Головно воєнні і післявоєнні часи призвели людей з високим розумінням відповідальности до застанови, до чого то доведе дотеперішня система науки по школах.

Саме з кінцем минулого тижня зібралися на фахову Конференцію в справах Науки, Філософії і Релігії в Колумбійському університеті в Ню Йорку відпоручники згаданих ділянок для обговорення питання: "Які повинні бути цілі виховання?" Підчас дискусії знайшли спільну мову виховники, історики, філософи, антропологи і теологи. На диво, навіть такі донедавна непримиримі противники, як церковники й науковці згодилися, що ціллю шкільного виховання в сучасну пору, коли є загальне змагання до замирення усіх людей у світі, повинна бути „служба аґаловіз", а не „здобуття сили". Значить що виховники мають звертати учням увагу на розвиток особистого таланту не для здобуття сили над іншими людьми, а на те, щоб якнайбільше прислужитися іншим людям і цілому людству. Тому, що таку ціль життя проголосили основателі релігійних систем, то, послідовно, теологи й науковці погодилися в критиці теперішнього виховання, що воно, нерестаріле, невистачальне на теперішні відносини і неспосібне підготовити шкільну молодь на громадянина, який міг би пережити теперішню світову кризу й революцію.

Дискутанти звертали увагу, що навіть найновіші виховні комісії, а саме: Плян Університету Шікаґо, Гарвардський Звіт про Загальне Виховання у Вільній Суспільності, Президентська Комісія для Вищого Виховання — завузькі.

„Замітний факт, спільний для всіх згаданих виховних комісій, є збуття мовчанкою потреби релігії при вищім вихованні" — ствердив Мордекал М. Каплан, професор Жидівської Теологічної Семинарії, а з ним погодилася більшість учасників конференції науковців.

Д-р Гаверд Мумфорд Джовнс з университету Гарвард ствердив, що важливою недостачею вищого виховання є „культ джентельменства", тобто змагання, щоб кожен чоловік, який покінчив високі школи, став „білоковнірцевим", тобто бюровим робітником. Він доводив потребу переміни розуміння науки, яка повинна мати два напрямки: один освідомити промислову суспільність Західного світу, що ціллю освіченої людини є прислуга; другий напрямок це виказання в практиці, що теперішній світ не є світом тільки людини Західної культури, але світом усіх людей.

Д-р Джан У. Неф, професор економічної історії університету Шікаґо, заявив, що виховання в Злучених Державах мусить відійти від матеріяльних здобутків, а класти головну вагу на духові цінности.

Це тільки зразок дискусії науковців над необхідністю зміни цілей теперішнього виховання. „Хто має уха, щоб слухати", такому легко зрозуміти, про що йде справа і легко буде позбутися втовченого в його голову дотеперішнього розуміння, що наука потрібна на те, щоб вибитися на „панівне" становище. Служба свому народові й людству — оце клич, за яким повинні йти ті, що змагають до здобуття правдивої освіти.

о. П. Корсуновський.

Королева Вільгеміна і ми

Останніми днями часописи уділяли багато місця незвичайній події в Голяндії. Королева Вільгельміна після пів-вікового панування відмовилась від престолу на користь своєї доньки Юліянни. Звичайно, короновані особи навіть на вигнанні мріють про повернення на престол, а тут струджена пятьдесять-літнім царствуванням старенька королева добровільно зрікається свого становища.

Часописи присвячують їй надзвичайно гарні статті. Було б гріхом не згадати і нам про королеву Вільгельміну та про її відношення до українців, яке вона проявила в часі побуту Української Республиканської Капелі в Голяндії.

Після тріюмфальної подорожі Капелі по Франції, Бельгії, зупинилася по дорозі до Англії на два тижні у Голяндії.

Хоч ми зупинилися в Гаґі, столиці краю, до котрої прибули пізно увечері 18-го січня 1920 року, але перший концерт відбувся на другий день в місті Ротердамі, пів години їзди трамваєм від Гаґи.

В Гаґі перший концерт відбувся в королівському Оперовому театрі із звичайним для нас успіхом, хоч і не було особливих бурхливих овацій, до яких ми звикли. Голяндці, як відомо, нарід холодний з причин їх суворого життя, і просто не вміють виявляти назовні своїх почувань, так, як це буває з народами „гарячої" вдачі. Кажуть, що найбільші світової слави артисти викликують два-три оплески. Але ми все ж таки мали багато їх.

Коли прийшов до нас закуліси посадник міста з подякою за спів, ми йому натякнули на холодність голяндців. На це він відповів: „Ви ще не знаєте цього народу, але сьогодні і я його не впізнаю. Те, що сьогодні творилося в театрі, для нас зовсім і дуже незвичайне. Ще ніхто тут у нас не одержував таких овацій, як ви".

Так само говорили нам потім і в редакції найбільше впливового часопису в Голандії.

Рецензії у всіх часописах були повні захоплення.

На другий чи третій день Кошиць отримує від королеви Вільгельміни власноручного листа, в котрому вона сердечно витаючи Українську Республиканську Капелю в своїй маленькій „столиці-селі", пише, що вже довший час слідкує за успіхами Капелі в Европі й для того наказала свойому секретареві збирати всі часописи із Швайцарії, Франції і Бельгії, в котрих містяться рецензії про Капелю, бо мріє створити на її взірець державну капелю у своїй країні. Далі висловлює королева свій жаль, що не могла бути на концерті, про котрий вона так мріяла і котрого нетерпеливо очікувала, а це з тої причини, що якраз в цей час бурхливе Північне море прорвало десь греблі і залило цілу провінцію та знищило близько двадцять пять тисяч людей. Отже в такий сумний для неї, як Матері народу, час, не личило їй прилюдно зявитися в театрі. Закінчуючи листа, ще раз витає Капелю, а з нею теж і український нарід.

Приємно було одержати такого милого листа від монархині.

На другий день по концерті рано-вранці розбуджують нас, як звичайно в Европі, несамовиті крики хлопчаків, продавців газет. Але чуємо, що це не назви газет, а спів: „Щедрик, щедрик"... І то без перестанку. Спати вже не можна. Одягаємось з товаришом, йдемо до готелевої їдальні на сніданок. За загальним столом знов чуємо: „Щедрик, щедрик"...

По сніданкові виходимо на вулицю, щоб знайти знаменитий „Палац Миру" й оглянути його. Доходимо до великої церкви, яка навкруги оточена величезним натовпом народу. Питаємо, що то є? Нам кажуть, що ждуть прибуття королеви Вільгельміни на богослуження з приводу катастрофи, про яку вона згадала в листі до Кошиця.

Аж тут надіздить і вона. Без ніякої королівської паради, в простенькій повозці і в зовсім скромному вбранні. От так собі, звичайна жіночка, простенька міщаночка. Задля смутку не було витальних криків натовпу людей, лише всі поскидали капелюхи й схилили голови. Але в очах людей, звернених на королеву, блищала любов, якою може пишатись тільки добра любима Матір.

В саму церкву протиснутись було неможливо, тому ми пішли далі, шукати „Палацу Мира".

Десь на вулиці зустрічна старша панночка несподівано підбігла до нас і теж: „Щедрик-щедрик"... Хто ми такі, вона пізнала по моїй бороді, яку я тоді мав, а вона бачила її на концерті. Заговорила до нас по французьки, а ми трохи вже знали цю мову. Запропонувала нам свої послуги, якщо ми їх потрібуєм. Ми сказали їй, чого шукаємо, і вона повела нас до „Палацу Миру". Довго ми його оглядали а вона нам перекладувала пояснення провідника.

Опісля вона повела нас до королівської палати. Ми думали побачити щось величаво, але побачили на звичайнісінький вулиці простенький двоповерховий білий дім в глибині подвіря. Наша провідниця каже, що в нього вільно зайти кожному. Входимо у двір. Ніякої сторожі нігде не видно, як то буває по інших королівських палацах. Входимо й оглядаємо дуже просто й скромно уряджену корлівську палату. Коли ввійшли ми до головної залі, залі принять, з бокових дверей вибігла дівчинка в супроводі ще двох дівчаток. Це була тоді одинадцять-літня Юліянна, теперішня королева. Ми чемно вклонилися, а вона щось весело до нас защебетала і побігла весело в протилежні двері. Аж дивно було бачити таку простоту.

Кожного дня ми з товаришем виходили поблукати по вулицях з каналами і завжди майже зустрічали королеву Вільгельміну, яка йшла собі як звичайна жінка з мішечком в руці замість пуляреса, виплетеним, як видно, власноручно з вовни. Ніякого охоронця при собі не мала, чи там охорони. Ми як і всі зустрічні шановно витали її, а вона мило відповідала.

Несподівано дістаємо запрошення дати крім тих концертів, які ми давали в інших залах, ще один „екстра" концерт в „Королівській Опері", дня 29. січня 1920 р.

Захоплена чудовими рецензіями в часописах про наш спів королева Вільгельміна наказала на цей день відкликати оперовий спектакль, щоби „дати можливість її народові послухати ще раз чарівного українського співу" перед від'їздом капелі до Англії.

(Докінчення на стор. 3-тій).

ІВАН КРАВЧЕНКО. Авторські права застережені.

ЧОРНИЙ ВОРОН

(ПРАВДА ПРО СССР)

Всім мученикам і незчисленним жертвам комунізму — присвячую. Автор.

36)

— Що ж він тоді кричав, той шеф? — поцікавився я.

— Що? Кричав, що тюрма це не будинок відпочинку, і що я не у теще на варениках, а в тюрмі, а коли він виходив з нашої камери, то сказав слідям, щоб вони добре провчили мене, щоб я більш не скаржився. І вони тоді добре провчили мене... Що ж ви хочете, адже ж це одна спільна банда. Ми в їх руках і вони, що хочуть те і роблять з нами, — закінчив він, глибоко зітхаючи.

— Іван Іванович! — звернувсь до мене бувший викладач німецької мови. — У вас нема папірця до куріння?

— На жаль, немає, — дійсно жалуючи, відповів я.

— А може хоч якийнебудь кавалок газети знайдеться? — знову звертається він до мене.

— О, кавалків газети у мене є досить! Прошу вас, — сказав я простягаючи йому кавалюх з кавалками газет.

— Так це ж першорядний папір до куріння! — радо заявив він, беручи декілька кавалків.

— Та не соромтесь! Беріть більш!

— О, ні! Ви ще новак тут і не знаєте, що ці кавалки газети, це для в'язня більш означає, ніж для Форда його мільйони долярів. Поживете трохи у в'язниці і самі переконаєтесь, що це дійсно так, — зазначив він серйозно. — Краще було б не переконуватись, — зазначив я. — Але скажіть, будь ласка, чому обшукувач порвав газети на дрібні кавалки і половину забрав собі, а половину дав мені? — Це ще якийсь людяний обшукувач був у вас. Інший забрав би все і вам нічого не залишив би. Він, звичайно, забрав собі газети до куріння. Порвав він газети тому, щоб ти відчував весь жах свого становища. Все — все збудоване тут на те, щоб заломити людину, заломити в ній дух та впертість до спротиву. Читаючи якінебудь оповідання, як вмирали герої, такі, скажімо, як Коперник, який шкварився на кострищі і кричав: А все ж таки вона крутиться! або скажімо, як стародавні християни?, — то ви вирете, а не підпишете. Тут все поставлене на те, щоб переробити психіку мислення людини, щоб те мислення, з одного боку було заповнене постійним жахом перед мордуваннями і з цілковитою страто, а з другого, — заставити людину мислити тільки так, як диктує Кремль. Власне, останнє я не зовсім точно висловив. Я хотів сказати, що вони навіть не зацікавлені в тому, щоб ми мислили хоч так, як диктує Кремль. Вони зацікавлені в тому, щоб ми взагалі не мислили, а сліпо, як тварини, як автомати виповнювали те, що вони згори наказують.

Отже, ті, що дуже легко, ще там, на волі, перетворились в автомати, керуючись інстинктом тваринного почуття самоохорони, ті, які автоматично все приймають і виповнюють, аби тільки зберегти своє життя, ті прочислені до свідомої маси, до благонадійної маси, до маси свідомих будівників комунізму. Але ті, які там, на волі, не піддались на перетворення їх в слухняних автоматів, перетворюються ось тут, в цій фабриці переробки людини.

Цю фабрику цілком влучно назвав один, вже досить перероблений, совєтський письменник, прізвище його не пригадую, в свойому оповіданні під назвою „Фабрика людей".

На цій фабриці є величезна м'ясорубка, яка прозивається НКВД. Ця м'ясорубка перемелює людей на муку, робить з тієї муки тісто, а з того тіста кренделики, бублики, паляниці, солдатиків та інше, потім засовує всі ці вироби з тіста в піч, затулює її заслоною і вони печуться. Піч занадто гаряча. Досвідчений пекар дивиться на годинник: ні, ще рано виймати, бо ще не допеклись паляниці, а що бублики, кренделики та інша дріб перепечеться, то не лихо.

Коли годинник показує, що вже час виймати хлібні вироби, тоді їх виготують кочюбою з печі.

Пекар дивиться і чухає потилицю, бо дрібні вироби, деякі зовсім почорніли, деякі перегоріли, а паляниці одні вийшли надзвичайно гарні, деякі перепеклись, а деякі недопеклись.

Я гадаю, що ви, Іване Івановичу, розумієте, що бублики, кренделики, та інші дрібниці, це ми з вами, — інтелігенція, а паляниці це робітники і селяни.

Отже, хто витримає перетворення його на муку, тобто катування, хто витримає спеку в печі, тобто в тюрмі і кацетлагрі, той і буде жити. Буде жити і „сумлінно" будувати „безкласове суспільство", бо перед його очима буде все життя стояти жах перед м'ясорубкою і піччю...

Раптом ми всі звернули увагу на те, як засувка „вовчка", яка була на зовні, начебто сама потихесеньку-потихесеньку відсувається... відсувається... і коли зовсім відсунулась, то якусь хвилинку побула в такому стані, а потім потихеньку повернулась назад, на своє місце.

— Що це означає — напівшепотом запитав я свого співрозмовника.

— Це означає, що тут весь час наглядачі підслухують під дверима. Вони як злодії, без шуму, у валянках, підкрадаються до дверей і підслухують, або відсуне засувку, загляне і коли нічого підозрілого не помітить, то піде геть, — зовсім байдуже відповів він.

(Дальше буде).

XI. Конвенція Ліги Української Молоді

.1)

Від Редакції: В суботу, неділю, і понеділок, в днях 4. 5 і 6 вересня, в місті Акрон, Огайо, відбулася 11-та з черги річна конвенція Ліги Української Молоді Північної Америки. Доцінюючи важливість цеї конвеції не тільки в житті нашої молоді, але й в загальному розвитку нашого організованого громадського життя, Редакція „Свободи" вислала на конвенцію одного зі своїх співробітників, з виразною метою приглянутись та занотувати все, що тільки могло б бути інтересне для читачів та могло послужити характеристикою нашої молоді, її життя, поведінки, ідей та змагань і дальших організаційних плянів та можливостей. У висліді і друкуемо цей довший репортаж. В ньому занотовано все, що було, зглядно, що не пройшло уваги кореспондента. В ньому будуть важливі доклади і дискусії, формальні наради і рішення, але буде теж чимало всяких спостережень та звичайних собі „гюмен сторіз", бо й вони були складовою, хоча і не формальною частиною конвенції. Подаемо все, що було, або що кореспондентові здавалося, усе добре і сумнівне, веселе і серіозне, бо таке є життя. Робимо це в твердому переконанні, що воно допоможе нашому загалові пізнати свою молодь, а тим самим і свою будучність. Репортаж попереджуемо короткою історією самої Ліги.

I.

Ліга Української Молоді Північної Америки.

Лігу Української Молоді Північної Америки формально створено на першому її конгресі, що відбувся в Шикаґо, дня 28. квітня 1933 року. Це не значить, що до того часу в Америці не було організацій української молоді. Навпаки, вони існували і діяли в різних формах і видах вже на багато раніше, тільки це були в більшості локальні товариства і без своеї центральної репрезентації. На цьому першому конгресі винесено таке рішення: „Ми, організації української молоді, з'єднуемо себе в Лігу Української Молоді Північної Америки, щоби досягнути краще розуміння ідей і проблем українського народу". Це були народини Ліги, першим предсідником якої вибрано тоді Степана Шумейка.

Другий конгрес Ліги відбувся в Ню Йорку, в днях 1. і 2. вересня 1934 року, і в ньому вже взяло участь біля 100 делегатів організацій молоді. Головою Ліги і на цьому конгресі перевибрано Степана Шумейка.

Третя конвенція відбулася в Дітройті, в днях 31. серпня і 1. вересня 1935 року, з приблизно такою самою участю делегатів. Виголошено цілий ряд рефератів та винесено відповідні резолюції, що мали правити за ціль в дальшій праці молоді. Головою Ліги знову вибрано Степана Шумейка.

На четвертій конвенції Ліги, що відбулася вже традиційно під „Лейбор-Дей вікенд" в 1936 році в місті Филаделфії, вже було 360 делегатів. Конвенція, крім ділових нарад та рішень, була зв'язана з великою спортовою „Українською Олімпіядою", в якій взяло участь 150 українських змагунів з-поміж молоді та якій приглядалося біля 5,000 публики. Імпреза тоді мала широкий розголос в американській пресі. Провід Ліги тоді перейшов до рук Івана Панчука з Дітройту, сьогоднішнього гоови ЗУАДКомітету.

П'ята конвенція Ліги відбулася в традиційному часі „Лейбор Дей" в 1937 році, в місті Клівленді. Тоді віддано окрему увагу справам виховання і самовиховання молоді, відповідних публікацій для неї, а головною атракцією конвенції була культурна імпреза, в якій взяв участь Хор Української Молоді митрополитальної округи Ню Йорку і Ню Джерзі під диригентурою Степана Марусевича, що так знаменито пописався і на цій 11-тій конвенції в Акрон. Тоді теж з неменшим успіхом виступив і Хор Української Молоді з Дітройту, під проводом Ольги Блажовської. Головою Ліги на цій конвенції вибрано Івана Романишина, сьогоднішнього головного радного УНСоюзу.

Шоста конвеція Ліги відбулася теж в Лейбор Дей, в днях 3, 4 і 5 вересня 1938 року в Питсбурґу. Її привітала окремим письмом п-ні Елінор Рузвелт, дружина тодішнього президента країни. Виголошено реферати, ухвалено резолюції та поширено організаційні рямки Ліги. Теж під час цеї конвенції відбулась велика культурна імпреза молоді. Головою Ліги перевибрано Івана Романишина.

Сьома конвенція відбулася в днях 2, 3 і 4 вересня 1939 року в Нюарку і в ній взяло участь 166 делегатів та велика кількість гостей. Тоді теж відбувся великий музичний фестиваль в честь великого приятеля молоді, композитора Михайла Гайворонського. Головою Ліги тоді вибрано Михайла Пізнака, сьогодні адвоката в Ню Йорку.

Восьма конвенція відбулася в Ню Йорку в днях 31. серпня, 1. і 2. вересня 1940 та була получена з великою програмою, з якою молодь тоді виступила на світовій виставі в цьому місті. До проводу Ліги тоді вибрано Івана Робертса головою та членами: Гелен Слободян, Честера Монастирського, Н. Прилуцького, Анну Марусевич, Г. Ковадло та Йосифа Лисогіра.

Дев'ята конвенція відбулася від 30-го серпня до 1-го вересня 1941 року в місті Дітройті та вже стояла під знаком війни. Її головна увага була звернена — як це сказано в звіті — на оборону українського імені в Америці, що його тоді почали плюгавити червоні вороги українського народу, користаючи з военних обставин. Відбулася теж відповідна культурна імпреза. До нового проводу Ліги увійшли: Честер Монастирський, як голова, та Осип Ґурський, Анна Чопек, Софія Сторож, Михайло Прилуцький, Іван Іванчук та Осип Лисогір як члени управи.

На цій конвенції закінчилося організаційне життя молоді, що його на кілька років перервала війна. Величезна частина членів цеї Ліги відразу опинилася в рядах Американської Армії та своею кров'ю і життям захищала свою країну перед ворогами на всіх світових фронтах.

В цій боротьбі за Америку та за американські прінціпи свободи і демократії багато з членів цеї Ліги зложили свої буйні голови далеко від рідної американської землі, вписуючи не одну сторінку слави в американській історії та не один героїчний вчинок на зоряних америкаських прапорах. Ті, що пережили війну і вернулися додому, негайно опісля з новою енергією та з новим досвідом взялися знову за відновлення організаційного життя своеї Ліги.

Перша післявоенна і десята з черги конвенція Ліги Української Молоді Північної Америки відбулася в місті Филаделфії, в днях 30. серпня до 1. вересня. Конвенція відбулася вже в нових післявоенних обставинах і нею формально відновлено діяльність Ліги. В рямках цеї конвенції, крім ділових справ, відбулася теж „парада талантів". Дальший провід Ліги тоді передано новій управі в складі: Данило Слободян — голова, Петро Кесей і Анна Пастушек — заступники голови, Софія Демидчук і Теодор Шумейко — секретарі та Осип Лисогір — касіер.

Це коротка історія Ліги та передісторія одинадцятої її конвенції, про яку буде мова.

(Продовження буде).

КОМУНІКАТ

ДІЛОВОГО КОМІТЕТУ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНСЬКОГ О ЖІНОЦТВА.

Управа Ділового Комітету Світового Конгресу Українського Жіноцтва (СКУЖ) рішила відложити реченець Конгресу з 1. і 2. жовтня на 12. і 13. листопада цього року.

Цей Конгрес, як відомо, скликається теж в обороні права українського народу на державне і незалежне життя і тому необхідно, щоби на ньому були приявні речники великої політичної української еміграції, яка найшлася поза залізною завісою большевицької тюрми народів, як живий протест проти цеї неволі перед демократіями світу, головно перед Америкою. Тому ми стараемося, щоб заступниці зорганізованого українського жіноцтва зі західної Европи доконче прибули та промовили до нас і до всього світу на СКУЖ.

Проте, в останньому часі та через зміну еміграційних законів виринули деякі труднощі у висилці делегаток на конгрес в Америці. Тому організоване українське жіноцтво на скитанні в Европі прохало нас про відрочення конгресу бодай на кілька тижнів. Діловий Комітет СКУЖ та Екзекутива Союзу Українок Америки, йдучи на зустріч цим бажанням, відложили реченець СКУЖ на 12. і 13. листопада ц. р.

Зміняеться тільки дату Конгресу, а все інше: місце з'їзду, підготовка і т. п. залишаються без змін. Прохаемо Шановних Делегаток мати це на увазі та бути готовими до Конгресу в днях 12. і 13 листопада.

ЗА ДІЛОВИЙ КОМІТЕТ СКУЖ:

Олена Лотоцька, голова
Ольга Струк, секретарка

Королева Вільгеміна і ми

(Докінчення зі стор. 2-гої).

Театр переповнений до нестями. Холодні голяндці розпалюються до краю. Кошики й вінці із живих квітів (а це ж кінець січня!) роблять квітучу заслону між нами на сцені і публикою. Після кожної пісні в театрі громи бушують...

В королівській льожі, зправа коло самої сцени, червоні із золотими шнурами, китицями та короною драпрі спущені.

Коли переспівали „Щедрика" — драпрі трошка розсунулося, виглянуло дівоче личко. Я якраз це примітив і почав слідкувати. На настирливі вимоги публики співаемо „Щедрика" вдруге. Драпрі розсовуються більше. Вже бачу кілька дівочих голівок, а між ними і добре знану голову королевої Вільгельміни. Отже не витримала спокуса й тому, як видно, призначила цей концерт.

Але Кошиць про те не знав, що є присутна теж і королева. В павзі між піснями, коли греміли оплески, він наблизився до нас.

— „Молодці, — каже, — баси, розбили черепи холодних голяндців!"

А я шепочу йому: — „королева є в своїй льожі"... — Та невже? — аж здрігнув він.

А публика кричить: „Щедрик!"...

Співаемо його втрете. По скінченні, як завжди, Кошиць робив перший уклін в напрямкові льожі коронованих осіб, або президентів, так і тепер він звернувся з першим уклоном до королівської льожі, а там були так захоплені, що й забули зтулити драпрі. Коли цей уклін доглянула публика — в театрі запанувала надзвичайна урочистість. Всі встали й обернулись до льожі. Громові оплески ми підхопили співом голяндського гимну.

Та на тім не скінчилося.

По концерті і довжезних оваціях виходимо поволи з артистичного виходу. Кошиць завжди виходить найпізніше, бо відпочивае після духового напруження.

Виходжу й бачу незвичайну картину. Перш за все стоять три автомобілі, буквально не тільки переповнені квітами всередині, але й на дашках. Далі кілька тисячний натовп народу, що заповнив увесь майдан перед Оперою, а наверху „розверзлись хляби небесні" — періщить дощ, як з відра.

Але публика терпеливо чекае.

Я послав одного співака, щоб він сповістив Кошицеві, що його чекае публика.

Вийшов він, і під дощем понеслися могутні звуки якоїсь торжественної кантати зсеред публики, яка закінчувалась громоподібним „ура!" А потім з тисячок горлянок виринало: "Vive l'Ukraine!", яке злилося з нашим: „Слава!". Ми закричали: „біс!". Голяндці знову заспівали ту саму кантату, не зважаючи на зливу.

Поліцаї і піші і кінні благали перестати співати серед ночі (тут це заборонено!), але на них ніхто не звертав уваги.

Українська пісня розтопила леди навіть холодної Голяндії, а її коронована Мати тішилася, що її нарід так гарно зрозумів і гідно вшанував дітей України.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

Когоез, Н. Й. — Гром. Йосиф Дзямба переслав $50 на підтримку політичної акції У. К. Комітету, що мае на ціли оборону права українського народу на вільне й незалежне життя.

Да братоу Беларусау у Амерыцы

Браты Беларусы!

Вы якия апынулися у гэтай краине запрауднай дэмакрацыи, маючыя магчымасьць карыстацца з запрауднай свабоды якая иснуець у Амерыце и гарантавана законам Вашынгтона-Линкольна аж до Трумана, павинны зразумець што у Нямеччини, Аустрыи и Францыи знаходзяцца дзесятки тысячау Вашых братоу — Беларусоу, яких немцы выцягнули з беларуских весак на катаржную працу и якия уцякли ад чырвоных фашыстау - бальшавикоу. Гэтыя наши браты нямаюць магчымасьци вярнуцца на сваю бацкаушчиню бо там на их чакаюць чырвоныя каты каб злавиць и паслаць да бальшавицких канцэнтрацыйных таборау ци на Сибирь на загубу. Дык им трэба дапамагчы каб яны магли прыехаць сюды у вольны Амерыкански край дзе-бы яны у вольной працы зарабиль сабе и сваим дзяцем кавалак хлеба. Вы сами добра ведаеце што нашы Беларусы есьць добрыя и вельми працавитыя людзи, яким патрэбна тольки мир и спакой ды праца. Сярод Беларусоу есьць найбольш селян ды працоуникау уселяких фахоу. Дык праз наша прэдстауництва гэтыя Вашы брата працягваюць да Вас руку с прозьбай аб брацкай дапамозе дастацца сюды и працаваць. Ад Вас патрэбна каб Вы каму патрэбны якаясь працоуная сила написали аб гэтым на адрас Беларускага Предстауництва у Амерыцы: **Dr. JOHN ERMACHENKO, 198 WEST 89 ST., NEW YORK 24, N. Y.,** з зазначэньнем аб якога працауника Вы бы хацели пастарацца, мы пашлем Вам блянак дзеле выпауненьня яго и па новаму эмиграцыйнаму закону гэтая асоба зможа прыехаць у Амерыку. Нияких ад Вас забявязаньнеу акром таго што Вы паруницеся аб кватэры и працы больш нихто не будзе патрабаваць бо гэта Амерыканския урады будуць сами рупицца аб их перавозе сюды.

Нияких грошау Вас не будзе каштаваць и нияких грошау Вы не павинны мець каб дапамагчи свайму брату Беларусу прыехаць сюды у гэты благаславены край — Амерыку.

Тут зазначаю што Амерыканские урады прыймуць па новаму эмиграцыйнаму закону тольки здаровых и працыздольных людзей, якия никому не будуць у цежар. Але у Нямеччыни застануцца шмат нашых братоу хворых на сухоты ци инвалидау якия не маюць права прыехаць у Амерыку. Дык гэтым нашым братом мы павинны праз нашу арганизацыю харытатнынай дапамоги пасылаць у Нямеччыню медикаменты и харчавные пачки. Хто маець яшчэ добрае беларускае сэрца, у каго яшчэ не зачарствела душа адазвуцца на гэты прызыу и пачнуць працаваць каб уцерци слезы нашых гаротных братоу-Беларусоу якимым лес не пашанцаваў и адняу здароуя и силы. Наша арганизацыя ахвотна прыйме супрацоуникау з радоу Амерыканских Беларусоу якия адгукнуцца на гэтую адозву а також будзе з вяликай подзякай квитаваць у Амерыканскай прэссе ахвяры якия будуць складаны на фонд дапамоги хворым и инвалидам Беларуси на эмиграцыи.

Дык з Божай дапамогай до працы.

Урад Беларускага Прэдстаунництва у Амерыцы.

Від Редакції:

Це звернення до американських білорусів друкуемо на прохання представника Білоруської Центральної Ради в Америці, д-ра Івана Ярмаченка. В листі до редакції він пише:

„Дорогі Брати Українці: Ми, білоруси, протягом довгих років нашого і вашого змагання до здобуття незалежности, завжди разом виступали та один одного піддержували в цій затяжній боротьбі. Тепер ми звертаемося до вас з проханням допомогти нам у відозві до сумлінних американських білорусів, аби вони допомогли своїм згорйованим братам на еміграції в Німеччині і Австрії. Ми добре знаемо, що багато наших білорусів читають вашу газету і тому наша відозва напевно дійде до тих наших братів, які ще не забули свого білоруського походження... Хай живе вільна Україна! Хай живе Білорусь!"

Радо йдемо назустріч Білоруському Представництву і відозву друкуемо в оригіналі. Наших читачів прохаемо, щоби вони і від себе звернули на цю відозву увагу своїх знайомих білорусів, якщо таких мають. Хай живе вільна Білорусь!

ПІДВИШКА ТЕЛЕФОННИХ ОПЛАТ В НЮ ДЖЕРЗІ.

Ню Джерзі Бел Телефон Компані задумуе піднести оплати на телефони з днем 15-го жовтня. Підвишка виноситиме 75 центів місячно для телефонів для локального вжитку. Теж підвищено ціни на нічні розмови, телефонічні сполуки особи з особою і т. п. Компанія подає багато різних причин, чому вона змушена підняти ціни. Ці причини покриваються з тими, які подаються в інших подібних випадках, коли приходиться підносити ціни на різні продукти. Найважніша причина: побільшення платень робітничих сил з одного боку, а зменшення доходів з другого. Компанія ще додає, що від закінчення війни додано біля 400,000 телефонів в Ню Джерзі для загального чи приватного вжитку. Збільшено теж число механічних телефонів.

БУЛИТ ПРО ПОЛОЖЕННЯ В ЕВРОПІ.

Ню Йорк. — Країни Західної Европи мусять обеднатися в якійсь федерації, щоб не попали під панування Советської Росії — таку осторогу висловив Вилйем Булит, колишній американський амбасадор в Франції і Росії. Він брав участь в конгресі Европейської Міжпарляментарної Юнії в Інтерлякен, у Швайцарії, і щойно приїхав до Америки. Про положення в Берліні сказав Булит, що воно складне.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Союз Українок, відділ 26, при праці.

Дня 28. липня ц. р. відбувся в околиці Дітройту, в українськім парохіяльнім парку „Пікнік", улаштований Союзом Українок, відділ 26. На „Пікніку" була улаштована виставка „Українське Весілля", якою керував п. Отаманець. Участь в ньому брали місцеві українці й новоприбувші із скитальщини. Слід зазначити, що всі були солідно підготовані.

В ролі батьків виступили: п. Павло Прокопович й пані Демян. В ролі молодих: панна Маруся Дацків й п. Василь Лапцан. Виступ молодої пари всім впав до вподоби. Видавалось, що ми не є на виставці, а дійсно на справжньому українському весіллі. Ми бачили перед собою гарні молоді дружки, а було їх 8, а також неменше гарних дружбів, що було їх 8; сватів, свах, старосту й старостову. Учасники виставки виправдали своє завдання. Гості бачили перед собою „Вінкоплетення", прегарну українську ношу, почули українські весільні й побутові пісні, які віддзеркалюють нашу традицію. Ми бачили на столі великий коровай, колачі, та українські страви, як вареники й голубці, що казало нам призадуматись, де ми, в Америці, чи на Україні? Рівнож бачили передшлюбне п р и г отування, благословення батьками молодої пари, при чому молоді впадають на коліна, цілуючи батьків в руки та хліб. Врешті плач молодої, похід до шлюбу і по шлюбі. По дорозі гучні танці та співи. Молода пара повернувши зі шлюбу стала перед порогом хати, на якому ожидали їх батьки з вином. Мати привитала їх піснею: „Чи мені так Бог дав, чи Божая Мати, таких любих гостей в своїй хаті мати". Дальше батьки заговорили: „От-тут перд порогом витай нам затю з Богом, заходи в рідню хату, весілля докінчати".

Врешті прийшло дарування, яке почали батьки, а продовжували учасники весілля та гості. Слід зазначити, що батько й мати дарували своїх дітей срібними долярами. При тому посипалось багато гарних, поетично оброблених віншувань, поважних й веселих приказок, що казали нам всім полинути думкою на любу Україну, де український нарід страждає в тяжкій неволі.

При цій нагоді учасники й гості жертвували багато грошей. Чистий дохід з „Пікніку" в сумі $560.91 призначено по половині на допомогу нашим скитальцям і на будову місцевої школи. Вправну руку, що кермувала цілим „Пікніком" видно було в особі голови Союзу Українок 26 відділу, пані Прокопович.

О. Захарків.

ОПЕРНИЙ СЕЗОН МЕТРОПОЛИТЕН-ОПЕРИ ВРЯТОВАНИЙ!—Як відомо, управа найбільшої американської оперної установи — Метрополитен Опера в Ню Йорку — проголосила, що цього року не буде вистав через фінансові труднощі, побільшені додатковими домаганнями музикантів. Справу одначе полагоджено і вистави відбудуться. На картині бачимо вже підготовку до сезону, який розпічнеться мабуть аж в грудні.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаете.

За листами чи дресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

• • •

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

15,877 Чопик Татяни д. Івана зам. була Горох від доньки Чопик Марії зам. Дзідзяк.

15,878 Рідних і знакомих з с. Стриганці (Товмач) від Бабій Василя.

15,879 Перегінець Івана, Сірко Федя з с. Кінашів (Рогатин) від Перегінець Василя.

15,880 Бутрій Катерини з с. Боберка (Турка) від Федаш Григорія с. Василя і Юлії.

15,881 Олекса Юлії зам. Ґліс, Анастазії зам. Пицько і Ольги Олекса з с. Березка (Лісько) від Рось Ольги.

15,8882 Патроник Михайла і його сина Пилипа з с. Костарівці (Лемківщина) від Патроник Ореста.

15,883 Дотіпо Мечислава з с. Течин (Женов) від Зьоковйч Казимири.

15,884 Чорний Явдокима в с. Москалецок (Київ) від Куча Олександра Степанонів.

15,885 Гомель Анни з с. Жухів (коло Ярослава) від Гомель Михайла с. Гаврила.

15,886 Михальчук Параці і Миколи з с. Пороги (Станиславів) від Яремчук Данії д. Анни Веркалець.

15,887 Городянський Івана з с. Мокрян (Самбір) від Сомчак Петра.

15,888 Вишиваний Михайла з с. Залапова від Вишиваний Івана.

15,889 **До таборових управ** на скитальщині: за Бандрівським Д., сином Гриня із Самбора пошукує кревний з Америки.

15,890 **До таборових управ** на скитальщині від відділу розшуків при ЗУАДК: проситься звідомити по таборахх, що за Кривий братом і сестрою Анастазією зам. Павлів з с. Руда (Рогатин) як рівнож за жени моєї братами Бойко Василем і Миколою пошукує з Америки Кривий Михайло.

15,891 Зилінський Івана і Василя з с. Фірлїв (Рогатин) від Зилінський Володимира з с. Руда.

15,892 Голубовська Зофії від Голубовський Станислава с. Степана і Катерини з с. Завадки (Лісько).

15,893 Ласій Гелени д. Гриця з с. Бовшів (Рогатин) та її братів Михайла та Юліяна від Ласій Леона.

15,894 Хоміцька Олександри д. Петра з с. Іванчан (Збараж) від Юшка Василя с. Григорія.

15,895 Попок Грицька і Якова з с. Краснусілля (Рівне, Волинь) від Савіцький П.

15,896 а) Мушинських Анелі і Павлини від Грицько Михайла.

15,896 б) Шпєк Павла з с. Нова Лудина (Камінка Струмилова) від Грицько Теклі.

15,896 в) Червінських Владика, Йосифа, Антона і Катерини з с. Поникова (Городи) від Мельник Пульки з дому Фліс.

15,897 Мариняк Миколи с. Гринька з с. Болозов Дільна (Рудки) від Мариняк Анни д. Федора.

15,898 а) Сатирук Юліяна з с. Бачманівки, Бондарчук Оверкія зс. Куток, Купрянець Полікарпа і Юрка з м. Берездова від Тищук Тихона.

15,898 б) Венґер Евгенії з с. Середнє (Підгайці) від Венґер Володимира.

15,898 в) Данилевич Івана і його рідні від Чуйко Івана с. Петруні Данилевич.

15,899 Михайлович Івана з с. Дубова (Новгородок) Курнієв Ксені зам. Вибиранець з Пинська і Сомик Марії-Курнієв з дому від Барбарич Семена Василевича з Пинська.

15,900 Архипенко Андрія Лукич (маляр) від родички Петренко-Мошлят Катерини з України.

15,901 Щур Антона з с. Лебухора (Турка) від Щур Степана с. Андрія.

15,902 Чучвал Андрія, Герловський Ригора від Чучвал Павла.

15,903 Шалік Христини з дому Мазур з с. Довжиця (Сянік) від Ґелимар Анни.

15,904 Кривий Романа і Олекси від Мацюк Іларія з с. Слобода Золота (Бережани).

15,905 Терелецький Франка, Фені і Лени та Олександра с. Павла всі з с. Крачки (Чортків) від Залуцький Андрія.

15,906 Подкова Івана с. Якова і Марії з с. Сідий (Самбір) від Подкова Прокопа.

15,907 Рідних і знакомих з с. Москалівці і Город (Косів) від Стринадюк Миколи.

15,908 Швагра, мужа моєї сестри від Деменчук Валентини.

15,909 Хомич Фроиця батька з с. Глибоке від Хомич Володислава.

15,910 Левуш Грицька від Левуш Катерини.

15,911 Івасів Фесі, Касі і Параски д. Данила з с. Танява (Долина) від Коцан Василя.

15,912 Лисяк Евгенія зі Львова від Симик Казимира.

15,913 а) Ковба Анни з с. Путятинці (Рогатин) від Дубницька Марії з Бережан.

15,913 б) Ковба Анни з с. Путятинці (Рогатин) від брата Кошів Теодора (Котів).

15,913 в) Лисогір М. проф. пошукує Хархаліс О.

15,914 Кравчук Тараса з с. Комарів (Волинь) від Капітаньчик Олександра.

15,915 Краянів і кревних та односельчан з с. Вибудів (Бережани) від Штабалюк Петра.

15,916 Смельницький Михайла з с. Родавка (Добромиль) від Пазняк Катерини.

15,917 Ванджур Варки і Івана, Жаровський Дорка і Олеся з Озерян від Бачинська Стефи зам. Малаховська.

15,918 Ручинчин Семена з с. Угринів Старий (Калуш) від Ручинчин Марії.

15,919 Левицький Осипа стрийка, Грунський Осипа вуйка, Хованець Анни тітки та односельчан з с. Тисова (Перемишль) від Левицький Осипа.

15,920 Сагайдак Йосафата, Юзьків Івана з с. Зарудя (Зборів) від Сагайдак Федора з с. Вірлів.

15,921 Ґурняк Осипа, Федечко Таньки, Нихолат Василя, Дюба Миколи, Шенґалевич Івана з с. Бишок (Бережани) від Звіренець Степана.

15,922 Гуменяк Івана від брата Гуменяк Володислава.

Голоситись на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE

P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення **пошукувань родини і знайомих різних скитальників** було поміщене у „Свободі" **безплатно, хай вишле таке** оголошення впрост до

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було **поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове** оголошення, розміру 1 цаль в одній колюмні коштує $1.00.

Адм. „Свободи".

АВТО, ЩО СВІТИТЬ УНОЧІ

Дітройт. — Нове авто, якого бляха світить у ночі і яке можна буде бачити здалека, було показане членам Американського Товариства Моторових Возів. Бляху виробляє підприємство Минесота Майнінґ енд Манюфектюрінґ Компані. Краски бляхи можуть бути дібрані відповідно до вподоби. У день бляха цілком не світить, а зате вночі видає притемнене світло, яке не разить очей.

АМЕРИКА БУДЕ ДАЛЬШЕ ВИВОЗИТИ ЗБІЖЖЯ ЗАКОРДОН.

Вашинґтон. — Департамент рільництва оприлюднює, що світовий експорт збіжжя в біжучому році досягне 900,000,000 бушлів і буде на 35,000,000 менший ніж у минулому році. Половина експорту піде зі Злучених Держав. Дві третині збіжжя піде для вжитку Економічної Кооперативної Адміністрації (ЕКА), яка створена на підставі Пляну Маршала для Ратунку Европи.

БИТАНІЯ ТЕЖ МАЄ СУПЕРСОНІЧНІ ЛІТАКИ

Лондон, 10 вересня. Британське міністерство постачання повідомило про успішну пробу пружинового літака Де Гевілленд 108, що летить швидше від голосу. Точної швидкості не названо, але вважається, що вона переходить 700 миль на годину.

УМЕР ПЕРШИЙ ГУБЕРНАТОР ПАКІСТАНУ.

Карачі, Пакістан, 12 вересня (Ройтер). — Вчора тут помер в 71 році життя перший генеральний губернатор Пакістану, Могаммед Алі Джіннаг. Він вмер на удар серця і його похоронено з великими почестями.

КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БРОКС, Н. Й. — Збори Тов. Любов, від. 298, відбудуться в суботу, 18. вересня, в год. 8. ввечір, в церковній галі, 1745 Вашингтон Еве. — В. Морозович, секр.

ГАРТФОРД, КОНН. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 277, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. вересня, в годині 2. пополудні, в гали церковній, 23 Волнот ул. Просимо всіх членів явитись, бо маємо важні справи до рішення. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглости. — За уряд: Н. Хорнат, предс.; С. Федірко, кас.; П. Курко, фін. секр.; Й. Ярошевич, рек. секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Збори Бр. св. О. Николая, від. 106, відбудуться в неділю, 19. вересня, в годині 12. вполудне, в домі Відділів У. Н. С., 843 Н. Вестерн Еве. Просимо всіх членів і членкць прийти на збори, бо маємо багато справ до рішення. — Й. Коцовський, предс.; М. Попіль, кас.; Г. Дацьків, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 347, відбудуться в неділю, 19. вересня, в годині 2. пополудні, в гали де звичайно. Просимо членів прийти на ці збори, бо є справи до полагодження. — С. Патен, предс.; С. Пелехатий, кас.; Г. Тимчій, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. ім. Івана Франка, від. 83, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 18. вересня, в годині 7-мій ввечір, в домі Тов. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Просимо членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. — С. Чорномаз, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 5, відбудуться в суботу, 18. вересня, в годині 7:30 ввечір, в гали У. Д. Г. Клюбу, 31-14 — 30 Еве. Просимо всіх членів і членкць прийти на збори, бо маємо деякі справи до полагодження. Просимо членів і членкць, що мають пікнікові тикети в себе, щоб принесли їх на збори. Також просимо всіх українців, які ще не є членами У. Н. Союзу, прийти і вписатися в члени. — За уряд: М. Ґалан, предс.; Г. Василик, кас.; П. Барнич, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 23. серпня 1948 року помер від удару авта в 60. році життя

МИХАЙЛО ШПАК,

член Бр. св. Стефана, від. 221 У. Н. Союзу в Шікаґо, Ілл.

Покійний походив з села Павлів, пов. Радехів, Зах. Україна. Полишив у смутку дві дочки: Анну і Марію.

Похорон відбувся 26. серпня з укр. греко-катол. церкви св. Николая, на укр. цвинтар при участи родини, членів від 221 і приятелів. — В. Й. П.!

Т. Шпікула, секр.

ТАРЗАН, ч. 1926. Неда в руках ворога.

AS GIDSEL CLOSED IN ON THE HURRYING GIRL HIS CUTLASS CLANKED AGAINST A BOULDER

TURNING AT THE SOUND NEDDA SCREAMED IN TERROR ---

--AND TARZAN, ENGAGED IN ROUNDING UP THE PRISONERS, HEARD AND DASHED IN PURSUIT,

BUT BEFORE HE COULD OVERTAKE THEM, THE PIRATE CHIEF HAD CAUGHT UP WITH HIS QUARRY. -1926-

Коли Ґідзел вже мав схопити втікаючу дівчину, його меч вдарив об камінь.

На цей звук Неда відвернула голову й закричала зо страху...

...а Тарзан, зайнятий виловлюванням плінників, почув її голос і кинувся на рятунок.

Одначе заки йому вдалося їх дігнати, головний розбишака зловив уже свою жертву.